

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.023.01.2019

Hanna Jaremba
Dyrektor
Szkoły Podstawowej im. św. Franciszka z Asyżu
w Świekatowie
ul. Dworcowa 20A, 86-182 Świekatowo

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/075 Indywidualizacja kształcenia po wprowadzeniu zmian w przepisach oświatowych

Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. św. Franciszka z Asyżu w Świekatowie ¹ , ul. Dworcowa 20A, 86-182 Świekatowo
Kierownik jednostki kontrolowanej	Hanna Jaremba, Dyrektor Szkoły, od 1 września 2001 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.3. Efekty zmian indywidualizacji procesu nauczania.
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały związek z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Karolina Lahutta, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/152/2019 z 23 października 2019 r. oraz nr LBY/3/2020 z 9 stycznia 2020 r. (akta kontroli str.1, 530)

I. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie organizowanie przez Szkołę w latach 2017/2018 i 2018/2019 indywidualizacji procesu nauczania.
Uzasadnienie oceny ogólnej	W toku kontroli stwierdzono istotne, systemowe nieprawidłowości w organizacji indywidualnego nauczania. Polegały one na naruszeniu podstawowych zasad tej formy kształcenia takich jak: konieczność realizacji wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych wynikających z ramowego planu nauczania, prowadzenie zajęć w indywidualnym kontakcie z uczniem, w miejscu jego pobytu, a w jednym przypadku nawet – wymogu posiadania stosownego orzeczenia. Również kształcenie specjalne organizowane było w Szkole nieprawidłowo. W szczególności dla większości uczniów objętych badaniem nie zapewniono realizacji części zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie tego kształcenia, indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne ⁴ nie zawierały treści wymaganych przepisami prawa, a zajęcia rewalidacyjne planowane były w sposób uniemożliwiający uczniom udział w zajęciach lekcyjnych oddziału klasowego. Pomocą psychologiczno-pedagogiczną w zalecanych formach nie objęto w Szkole znacznej części uczniów posiadających opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych, których dokumentację objęto badaniem. Stwierdzono ponadto nieprawidłowości w sferze dokumentowania i raportowania procesu indywidualizacji kształcenia. Najważniejsze z nich polegały

¹ Dalej: „Szkoła”.

² Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: „IPET”.

na: niedysponowaniu częścią dzienników przeprowadzonych zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, nierzetelnym dokumentowaniu czasu trwania zajęć w dziennikach czy błędnym wykazywaniu danych o uczniach ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Systemie Informacji Oświatowej⁵.

Mimo występowania powyższych nieprawidłowości zdaniem Izby należy dostrzec również pozytywne działania Szkoły w zakresie organizacji indywidualizacji nauczania. Przede wszystkim podkreślenia wymaga, że mimo nieposiadania przez Szkołę charakteru szkoły integracyjnej, w kontrolowanym okresie połowa zatrudnionej w niej kadry posiadała kwalifikacje do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Na uwagę zasługuje ponadto aktywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na finansowanie zajęć edukacyjnych z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

II. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

1.1 Przygotowanie dokumentów wewnętrznych uwzględniających zmieniony stan prawny

Opis stanu faktycznego

W kontrolowanym okresie Szkoła funkcjonowała jako szkoła ogólnodostępna (masowa). W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 w jej strukturze utworzono odpowiednio 21 i 22 oddziały⁷ (wszystkie ogólnodostępne), w których uczyło się łącznie odpowiednio: 410 i 420 uczniów. Kadra pedagogiczna Szkoły liczyła 40-41 nauczycieli.

(akta kontroli str. 85)

1.1.1 Obowiązujący w badanym okresie statut Szkoły przyjęty został uchwałą Rady Pedagogicznej z 14 września 2017 r. Uregulowano w nim m.in. kwestie dotyczące organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizację nauki i opieki nad uczniami niepełnosprawnymi, zakres zadań nauczycieli oraz organizację nauki w ramach indywidualnego programu (toka) nauki. Zawarte w tym dokumencie postanowienia dotyczące organizacji kształcenia specjalnego nie stały w sprzeczności, a dotyczące zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej - uwzględniały zmiany w przepisach oświatowych wprowadzone z dniem 1 września 2017 r. Nowelizacji przepisów oświatowych z 2017 r. nie wzięto natomiast pod uwagę formułując w statucie zasady korzystania z indywidualnego programu (toka) nauki. Szczegółowe ustalenia w tym zakresie opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Statut Szkoły nie zawierał zapisów ograniczających dostępność placówki dla uczniów z niepełnosprawnościami oraz dla uczniów przewlekle chorych.

(akta kontroli str. 7-52)

W programie wychowawczo-profilaktycznym Szkoły przyjętym na rok szkolny 2017/2018 nie wskazano wprost na działania mające na celu integrację uczniów

⁵ Dalej: „SIO”.

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Dane łącznie z oddziałami przedszkolnymi. Liczebność oddziału przedszkolnego w kontrolowanym okresie wyniosła 25 osób. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 średnia liczebność oddziałów I etapu edukacyjnego wyniosła odpowiednio: 18 i 16 osób, II etapu edukacyjnego 17 i 18 osób, III etapu edukacyjnego 20 i 19 osób.

niepełnosprawnych z ich pełnosprawnymi rówieśnikami. Niemniej w dokumencie tym wielokrotnie podnoszono wagę zagadnień takich jak: tolerancja, wzajemny szacunek, empatia, pomoc słabszym, wrażliwość na potrzeby drugiego człowieka⁸.

(akta kontroli str. 53-81)

1.1.2 W Szkole opracowano regulamin udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁹. Określono w nim m.in. sposób zgłaszania potrzeby objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, obowiązki wychowawcy związane z jej uruchomieniem, zasady oceny efektów udzielanej pomocy oraz dokumentowania ważnych rozmów z nią związanych.

(akta kontroli str. 96-112)

Statut oraz regulamin udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej przedstawione zostały Radzie rodziców, bezpośrednio po wprowadzeniu we wrześniu 2017 r., a następnie przypomniane na spotkaniu we wrześniu 2018 r. Statut umieszczony został na stronie internetowej Szkoły, pozostawiony do wglądu w bibliotece szkolnej oraz przedstawiony na pierwszych w roku szkolnym zebraniach klasowych, co rodzice potwierdzali na piśmie.

Jak wskazała Dyrektor oraz pracujący w Szkole pedagodzy na pierwszych zebraniach z rodzicami zapoznawali zainteresowanych rodziców z Regulaminem udzielania ppp. Był on dostępny u pedagoga szkolnego i dyrektora Szkoły.

(akta kontroli str. 94, 113-128, 249)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W statucie Szkoły przyjętym uchwałą Rady Pedagogicznej z 14 września 2017 r. zawarto postanowienia niezgodne z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki¹⁰ i ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe¹¹, tj.:

- a) w § 10 ust. 3 statutu zapisano, że z wnioskiem o zezwolenie na indywidualny program lub tok nauki mogą wystąpić rodzice ucznia lub wychowawca oddziału lub inny nauczyciel uczący zainteresowanego ucznia za zgodą rodziców, podczas gdy § 4 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie indywidualnego programu lub toku nauki stanowił, że z wnioskiem – obok rodziców niepełnoletniego ucznia, wychowawcy klasy lub nauczyciela prowadzącego zajęcia edukacyjne, których wniosek dotyczy - może wystąpić również uczeń, przy czym pełnoletni osobiście, a niepełnoletni za zgodą rodziców, natomiast zgodę w przypadku występowania przez ww. wychowawcę lub nauczyciela w sprawie pełnoletniego ucznia powinien wyrazić także ten uczeń;
- b) w § 10 ust. 4 statutu zapisano, że wniosek o indywidualny program lub tok nauki składa się za pośrednictwem wychowawcy lub innego nauczyciela uczącego ucznia, podczas gdy § 4 ust. 3 rozporządzenia w sprawie

⁸ W szczególności wśród treści wychowawczo-profilaktycznych do realizacji w klasach I-III wymieniono: [1] kształtowanie postaw wyrażających szacunek dla ludzi, niezależnie m.in. od wyglądu, poziomu rozwoju intelektualnego i fizycznego, podejmowanie działań w celu zapobiegania dyskryminacji oraz kształtowanie świadomości odmienności osób niepełnosprawnych oraz ich praw, a w klasach IV – [1] rozwijanie wrażliwości na potrzeby i trudności innych ludzi, [2] kształtowanie potrzeby szacunku i zrozumienia wobec innych osób. Wśród zadań do realizacji w obszarze rozwoju moralno-społecznego wymieniono natomiast kształtowanie postaw tolerancji wobec inności, kształtowanie szacunku do ludzi, wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka.

⁹ Dalej także: „Regulamin udzielania ppp”.

¹⁰ Dz. U. poz. 1569. Dalej: „rozporządzenie w sprawie indywidualnego programu lub toku nauki”.

¹¹ Dz. U. z 2019 r., poz. 1148, ze zm. Dalej: „Prawo oświatowe”.

indywidualnego programu lub toku nauki przewidywał, że wniosek składa się wyłącznie za pośrednictwem wychowawcy klasy;

c) w § 10 ust. 7 statutu zapisano, że dyrektor - przed podjęciem decyzji o przyznaniu indywidualnego programu (toku) nauki - jest zobowiązany zasięgnąć opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, podczas gdy § 6 rozporządzenia w sprawie indywidualnego programu lub toku nauki przewidywał, że opinii można zasięgnąć wyłącznie od publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej;

d) w § 10 ust. 10 statutu zapisano, że zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki udziela się na czas nie krótszy niż jeden rok szkolny, podczas gdy § 7 ust. 3 rozporządzenia w sprawie indywidualnego programu lub toku nauki przewidywał, że zezwolenia udziela się na czas określony, bez wskazania okresu minimalnego;

e) w § 22 ust. 1 pkt 4 statutu zapisano, że na podstawie orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznej dyrektor może zezwolić na indywidualne nauczanie – w miarę posiadanych środków finansowych, podczas gdy art. 127 ust. 16 Prawa oświatowego, nie przewidując w ww. zakresie dowolności wskazuje, że dyrektor szkoły, której uczeń posiada orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania, organizuje takie nauczanie w porozumieniu z organem prowadzącym.

Dyrektor Szkoły będącą jednocześnie przewodniczącym Rady Pedagogicznej wyjaśniła, że opracowanie zmian w statucie Szkoły zleciła firmie zewnętrznej, do której miała zaufanie, iż poleczone zadanie wykonane zostanie należycie.

(akta kontroli str.13-14, 17, 20, 131)

2. W ww. statucie Szkoły nie zawarto zapisów dotyczących organizacji zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, co stanowiło naruszenie art. 98 ust. 1 pkt 6 Prawa oświatowego. W badanym okresie zajęcia takie prowadzone były w Szkole dla jednego ucznia.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła m.in., że statut Szkoły został opracowany we współpracy z profesjonalną firmą zajmującą się tworzeniem, weryfikacją oraz aktualizacją wewnętrznej dokumentacji jednostek samorządu terytorialnego. Dokumenty szkolne stworzone przez tę firmę zostały pozytywnie zaopiniowane przez Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, w związku z czym nie było podstaw do negocjowania jego zapisów.

(akta kontroli str. 7-52, 133-135, 471-472)

3. Mimo nieuchwalenia w Szkole przez Radę Rodziców i Radę Pedagogiczną programu wychowawczego na rok 2018/2019 Dyrektor Szkoły nie podjęła czynności w celu ustalenia tego programu we własnym zakresie, tj. określonych w art. 84 ust. 3 Prawa oświatowego. Dyrektor wyjaśniła, że program wychowawczo-profilaktyczny na rok 2018/2019 był kontynuacją programu z 2017/2018. Program ten sprawdział się w praktyce szkolnej. Działania w nim określone były skuteczne, dlatego w porozumieniu z radą rodziców i radą pedagogiczną podjęto decyzję o kontynuacji ww. w kolejnym roku szkolnym. Jednak przez rutynę i niedopatrzenie nie odnotowano, że następuje dalsza realizacja programu w następnym roku szkolnym. Podkreśliła przy tym, że treści ujęte w programie były wdrażane.

(akta kontroli, str. 1235-1236)

1.2 Rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów

Opis stanu faktycznego

1.2.1 W okresie objętym kontrolą Szkoła zapewniała edukację 31 uczniom korzystającym ze specyficznej organizacji kształcenia, z tego 20 posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego¹², 13 posiadającym orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego¹³ oraz siedmiu posiadającym opinie w sprawie realizacji zindywidualizowanej ścieżki kształcenia¹⁴. W latach szkolnych 2017/2018 oraz 2018/2019 żaden z uczniów Szkoły nie był objęty indywidualnym programem (tokiem) nauki ani nauczaniem domowym.

Najczęstszymi powodami występowania specjalnych potrzeb edukacyjnych u uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego była niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim (siedmiu uczniów), słabowidzenie, słabosłyszenie i autyzm (po trzech uczniów).

(akta kontroli str. 406-411, 459-483, 536)

Szczegółową analizą w toku kontroli objęto dokumentację 12 uczniów¹⁵ korzystających w badanym okresie ze specyficznej organizacji kształcenia, z tego pięciu posiadających wyłącznie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego¹⁶, czterech posiadających zarówno orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, jak i orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego¹⁷, jednego – posiadającego wyłącznie orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego, dwóch – korzystających ze zindywidualizowanej ścieżki kształcenia¹⁸, w tym jednego, dla którego w trakcie roku szkolnego 2018/2019 wydano również orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Dodatkowo do badania w zakresie organizowanej przez Szkołę pomocy psychologiczno-pedagogicznej wybrano dwa oddziały klasowe: klasy VI w roku szkolnym 2018/2019 (odpowiednio V w roku szkolnym 2017/2018).

1.2.2. – 1.2.4. W toku badania stwierdzono, że dla uczniów dobranych do Próby podstawą organizacji kształcenia specjalnego, ZŚK oraz – poza jednym przypadkiem – nauczania indywidualnego – były orzeczenia lub opinie publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, z których wynikała konieczność zastosowania tych form w okresie objętym kontrolą. Ponadto ustalono, że:

a) w odniesieniu do każdego ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego przed sporządzeniem IPET przeprowadzono wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania ucznia¹⁹, w ramach których m.in. uwzględniano potrzeby rozwojowe i edukacyjne, mocne strony i predyspozycje uczniów, a poza jednym przypadkiem – również przyczyny niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu ucznia. Część z przeprowadzonych

¹² W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 uczęszczało ich do Szkoły odpowiednio 17 (w tym przez cały rok szkolny 16) i 18 (w tym przez cały rok szkolny 16), z czego do oddziałów gimnazjalnych zapisanych było odpowiednio trzech i jeden uczeń.

¹³ W roku szkolnym 2017/2018 uczęszczało ich do Szkoły 11, z czego do oddziałów gimnazjalnych pięciu, natomiast w roku szkolnym 2018/2019 - siedmiu. Dla pięciu z nich wydane było jednocześnie orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

¹⁴ W II półroczu roku szkolnego 2017/2018 ze ścieżki korzystał jeden uczeń na III etapie edukacyjnym. Uczeń ten w I półroczu 2017/2018 objęty był nauczaniem indywidualnym. W roku szkolnym 2018/2019 ze ścieżki korzystało pięciu uczniów na I i II etapie edukacyjnym. Dla jednego z nich w trakcie roku szkolnego wydano orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

¹⁵ Dalej: „Próba”.

¹⁶ Z uwagi na słabowidzenie, słabosłyszenie, niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim i autyzm.

¹⁷ Z uwagi na niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim, niepełnosprawność sprzężoną, niedosłyszenie zastąpione zagrożeniem niedostosowaniem społecznym.

¹⁸ Dalej: „ZŚK”.

¹⁹ Dalej: „WOPFU”.

ocen nie zawierała poszczególnych elementów wymaganych § 6 ust. 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym²⁰, co zostało szczegółowo opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 251-347, 515-519, 565-566)

b) uzyskanie dla ucznia opinii o konieczności realizacji zindywidualizowanej ścieżki kształcenia poprzedzone było analizą funkcjonowania ucznia w Szkole, sporządzoną przez wychowawcę oddziału, dyrektora i pedagoga szkolnego, obejmującą takie zagadnienia jak: osiągnięte wyniki w nauce, frekwencja na zajęciach, funkcjonowanie społeczne, funkcjonowanie emocjonalne, współpraca z rodzicami lub opiekunami, udzielana dotychczas pomoc psychologiczno-pedagogiczna, efekty udzielanej pomocy.

(akta kontroli str. 571)

c) uczniowie realizujący indywidualne nauczanie w domu nie byli pomijani w diagnozach pedagogicznych²¹.

(akta kontroli str.293-297)

1.2.5. Przewidzianym w Szkole modelem diagnozy pedagogicznej było podejście indywidualne, oparte na sporządzaniu kart pomocy psychologiczno-pedagogicznej odrębnie na każdego ucznia. Zgodnie z przyjętym we wrześniu 2017 r. Regulaminem udzielania ppp wychowawcy, nauczyciele i specjaliści pracujący z uczniem odpowiedzialni byli za rozpoznawanie indywidualnych potrzeb uczniów oraz analizowanie wystawionych dla uczniów opinii i orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznej²², zaś wychowawca – za założenie karty informacyjnej wskazującej m.in. rozpoznanie specjalistów oraz zaplanowane formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Mimo wprowadzenia formalnego wymogu, w kontrolowanym okresie nie sporządzano kart informacyjnych udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Z informacji od Dyrektora Szkoły wynikało, że potrzeby uczniów diagnozowane były przez nauczycieli i specjalistów na podstawie bieżącej obserwacji oraz omawiane na posiedzeniach rad pedagogicznych i zespołów nauczycielskich. Jak wskazała, w Szkole przeprowadza się diagnozę przedmiotową oraz diagnozę wstępną, czyli obserwację dziecka w środowisku szkolnym: rozwój dydaktyczny, emocjonalny i społeczny. Wskazała, że na rozwój dziecka wpływa wiele czynników i jeśli przez dłuższy czas uczeń ma trudności w procesie dydaktyczno-wychowawczym prowadzone są rozmowy z rodzicami w celu udzielenia pomocy, jak pracować w domu. Jeśli trudności nie ustępują czy też się nasilają, Szkoła wspiera rodziców i proponuje, aby udać się do poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu diagnozy. Dyrektor Szkoły podała ponadto, że na początku roku szkolnego przeprowadzane są przesiewowe badania mowy, których wyniki odnotowane są w kartach badania mowy. Na podstawie przeprowadzonych rozmów i badania uczniowie kwalifikowani są za zajęcia logopedyczne. Do diagnozy zalicza się również testy, sprawdziany, które dają wgląd w sytuację dydaktyczną ucznia, opanowanie treści programowych, możliwości rozwoju pamięci, umiejętności kojarzenia faktów, ogólne przyswajanie wiedzy.

(akta kontroli str. 96-112, 650, 653, 681-682)

²⁰ Dz. U. poz. 1578, ze zm. Dalej: „rozporządzenie o potrzebie kształcenia specjalnego”.

²¹ Badanie na przypadku jednego ucznia, który jednocześnie posiadał orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Pozostali uczniowie objęci nauczaniem indywidualnym co najmniej częściowo uczęszczali na zajęcia razem z zespołem klasowym.

²² Dalej: „PPP”.

Przeprowadzone na próbie dwóch klas (dwie klasy VI w roku szkolnym 2018/2019, dwie klasy V – w roku szkolnym 2017/2018) badanie wykazało, że udokumentowanymi na piśmie diagnozami obejmującymi wszystkich uczniów z klasy były diagnozy przedmiotowe, w ramach których definiowano mocne i słabe strony zespołu klasowego oraz rekomendacje do dalszej pracy, przeprowadzone w roku szkolnym 2017/2018 wśród uczniów klasy Va z matematyki, j. polskiego i historii, wśród uczniów klasy Vb – z matematyki, przyrody, j. polskiego, j. angielskiego, historii. Dodatkowo na posiedzeniach rad klasyfikacyjnych analizowano sytuację i trudności uczniów z klas mających najwięcej problemów w edukacji i funkcjonowaniu w Szkole, a informacje o zewnętrznych diagnozach uczniów przekazane zostały pedagogom.

(akta kontroli str. 554-564, 683-687, 1243-1250)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Systemie Informacji Oświatowej nierzetelnie wykazano dane odnośnie do liczby uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych, w tym z niepełnosprawnościami oraz udzielanej w Szkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej. I tak:
 - a) w tabeli NP1 *Uczniowie z więcej niż jedną niepełnosprawnością posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego* według stanu na 30 września 2018 r. nie wykazano żadnego ucznia, podczas gdy do Szkoły uczęszczał jeden, u którego zdiagnozowano niepełnosprawność sprzężoną²³;
 - b) w tabeli NP2 *Uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego (o orzeczonej jednej niepełnosprawności)* według stanu na 30 września 2018 r. wykazano trzech uczniów słabosłyszących, trzech uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim oraz jednego z niepełnosprawnością ruchową, podczas gdy do Szkoły uczęszczało odpowiednio dwóch, czterech i żaden uczeń o ww. rodzaju niepełnosprawności;
 - c) w tabeli U1 *Uczniowie w bieżącym roku według klas – informacje uzupełniające* wg stanu na 30 września 2018 r. – wykazano, że nauczanie domowe realizował jeden uczeń, podczas gdy żaden uczeń nie korzystał z tej formy organizacji kształcenia,
 - d) w tabeli DO1 *Dane ogólne o uczniach Szkoły/wychowankach przedszkola* wg stanu na 30 września 2018 r. wykazano, że z indywidualnego nauczania korzystał jeden uczeń nieposiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz pięciu uczniów posiadających ww. orzeczenie, podczas gdy w roku szkolnym 2017/2018²⁴ nauczanych indywidualnie było dwóch uczniów nieobjętych kształceniem specjalnym, w tym jeden przez niecały rok oraz czterech uczniów objętych kształceniem specjalnym, a zatem wykazane wartości powinny wynosić ok. 1,5 oraz ok. 4.

Dyrektor Szkoły odnosząc się do przypadku niewykazania ucznia z niepełnosprawnością sprzężoną wyjaśniła, że ze względu na niejasność, którą posiadają tabele SIO i komentarze w nich zawarte, Szkoła przedstawiła w taki sposób dane, uważając, że jest to poprawnie. W odniesieniu do innych przypadków wskazała, że w związku z wykonywaniem przez Szkołę głównych i podstawowych zadań placówki na uzupełnianie tabeli czas był zbyt krótki, dlatego dane wykazano błędnie, błędnie również zostało zinterpretowane nauczanie domowe.

²³ Zgodnie z orzeczeniem publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

²⁴ Zgodnie z objaśnieniami do starego SIO: w pozycjach tych należało wykazać średnią miesięczną liczbę uczniów korzystających z indywidualnego nauczania w poprzednim roku szkolnym, obliczoną wg zasady: suma średnich stanów miesięcznych w dniach nauki szkolnej od września 2017 r. do czerwca 2018 r. podzielona przez 10.

NIK zauważa, że od rzetelności wykazanych danych zależy poprawność naliczenia części oświatowej subwencji ogólnej.

(akta kontroli str. 377-378, 459-483, 536, 666)

2. W okresie objętym kontrolą w 15 przypadkach²⁵, tj. wszystkich nieposiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów z objętych badaniem zespołów klasowych oraz dobranych do Próby, korzystających z pomocy psychologiczno-pedagogicznej - diagnozy potrzeb uczniów w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej nie zostały utrwalone w postaci *Kart informacyjnych w zakresie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej*, tj. w sposób i w terminach przewidzianych załącznikiem nr 2 do przyjętego 14 września 2017 r. Regulaminu udzielania ppp, o którym mowa w pkt VI.3.7) regulaminu, oraz załączniku nr 3.

Dyrektor wyjaśniła, że przyczyną wskazanego stanu była głównie zbyt mała wiedza oraz doświadczenie w pracy z tego typu dokumentacją, a przeprowadzone do tej pory szkolenia nie przyniosły wystarczających umiejętności.

(akta kontroli str. 96-103, 653, 683-688)

3. WOPFU poprzedzające sporządzenie IPET dla dziewięciu uczniów objętych kształceniem specjalnym nie zawierały opisu zainteresowań i uzdolnień uczniów, ponadto w jednym przypadku - zakresu i charakteru wsparcia ze strony specjalistów, a w jednym - przyczyn niepowodzeń edukacyjnych. Uwzględnienie tych elementów wymagane było § 6 ust. 10 pkt 1-3 rozporządzenia o kształceniu specjalnym.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że przyczyną powyższego była zbyt mała wiedza oraz doświadczenie nauczycieli w pracy z tego typu dokumentacją. Dodała, że przeprowadzone do tej pory szkolenia nie przyniosły wystarczających umiejętności do tworzenia IPET. Nauczyciele starają się doszkolić, aby prawidłowo wypełniać dokumentację, dzielą się doświadczeniami, pozyskują informacje z różnych źródeł. Wskazała również, że w związku z funkcjonowaniem w małym środowisku znane są zainteresowania, uzdolnienia, jak również deficyty uczniów. Dokumenty zostały wypełnione na takim poziomie umiejętności i wiadomości, jaką na tamtą chwilę posiadał zespół nauczycieli.

(akta kontroli str. 515-518, 565-566, 663, 666)

1.3 Zaplanowanie indywidualnych dostosowań, w tym uwzględniających nowe formy wsparcia

Opis stanu faktycznego

1.3.1. Kształcenie specjalne wszystkich uczniów objętych Próbą, posiadających orzeczenie o jego potrzebie, zaplanowane zostało w IPETach opracowanych w okresie objętym kontrolą, jednak prowadzona w Szkole dokumentacja – z uwagi na fakt nienanoszenia na dokumentach dat dziennych – nie pozwalała w przypadku siedmiu z 10 uczniów na stwierdzenie, czy sporządzone one zostały z zachowaniem terminów wynikających z § 6 ust. 5 rozporządzenia o kształceniu specjalnym. Stwierdzono przy tym jeden przypadek opóźnienia w opracowaniu IPET oraz dwa, gdy po przedłożeniu w Szkole nowego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego – nowy program nie został opracowany w okresie objętym kontrolą. Ustalenia w tym zakresie zostały szczegółowo opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Żaden z objętych analizą IPET nie spełniał w pełni wymogów § 6 ust. 1 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, co również odnotowane zostało w części wystąpienia poświęconej opisowi nieprawidłowości. W żadnym z analizowanych IPET nie odzwierciedlono również w pełni zaleceń wskazanych

²⁵ W odniesieniu do jednego ucznia, w okresie gdy nie posiadał orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

w orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznych dotyczących niezbędnych form wsparcia.

(akta kontroli str. 251-347, 515-519, 565-566)

Badanie dokumentacji uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania wykazało, że tygodniowy wymiar zajęć w tej formie ustalono z zachowaniem zasad wynikających z § 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży²⁶, przy czym w przypadku jednego ucznia skorzystano z możliwości obniżenia tego wymiaru, przewidzianej w § 9 ust. 4 tego rozporządzenia. Wyznaczony czas przeznaczono - i w efekcie wykorzystywano - na prowadzenie zajęć indywidualnych jedynie z części przedmiotów objętych podstawą programową, pozostałe – głównie muzyka, plastyka, informatyka, wychowanie fizyczne - zaplanowano do realizacji razem z oddziałem klasowym, pomijając przy tym w przypadku czterech uczniów zajęcia z części przedmiotów ujętych w ramowym planie nauczania. Szczegółowe ustalenia w tym zakresie opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Dodatkowo uczniowie mimo realizacji części przedmiotów w ramach nauczania indywidualnego sam na sam z nauczycielem, uczęszczali na te same zajęcia razem z oddziałem klasowym i byli w trakcie tych zajęć również oceniani²⁷. Zajęcia nauczania indywidualnego dla większości uczniów dobranych do Próby posiadających orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego realizowane były w roku szkolnym 2017/2018 w całości, a w roku 2018/2019 – przynajmniej w części na terenie Szkoły. Możliwość takiej organizacji tej formy kształcenia w roku szkolnym 2017/2018 wynikała z orzeczeń trzech z czterech uczniów objętych Próbą, posiadających orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego. Szczegółowe ustalenia w tym zakresie opisane zostały w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 792-793, 861-973, 1114-1125, 1127-1151)

1.3.2. W badanej Próbie ZŚK realizowało dwóch uczniów – oboje w roku szkolnym 2018/2019 na I etapie edukacyjnym. Uczniom tym przydzielono w ramach ścieżki po pięć godzin tygodniowo zajęć realizowanych z nauczycielem indywidualnie. Realizowali oni ponadto w pełnym lub prawie pełnym wymiarze podstawę programową razem z oddziałem klasowym, tj. odpowiednio po 17-18 i 20 godzin edukacji wczesnoszkolnej w tygodniu. W jednym przypadku uczeń w trakcie roku szkolnego uzyskał orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w którym poradnia psychologiczno-pedagogiczna zaleciła realizację wybranych zajęć indywidualnie lub w grupie do 5 osób, nie wskazując przy tym zakresu i wymiaru zajęć. Uczniowi do końca roku Szkoła zapewniała realizację indywidualnie z nauczycielami tych samych zajęć edukacyjnych, które zaplanowane były w ramach ZŚK. W dokumentacji Szkoły zajęcia te nadal rozpisane były jako ZŚK.

(akta kontroli str. 504-514, 526-527, 585-586)

1.3.3. Poza ZŚK w ramach pomocy pedagogiczno-psychologicznej w Szkole w okresie objętym kontrolą realizowano zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne, rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne, rozwijające uzdolnienia, inne terapeutyczne. W roku szkolnym 2017/2018 część zajęć, w szczególności dydaktyczno-wyrównawcze, realizowane były poza godzinami przewidzianymi arkuszem organizacyjnym Szkoły, w ramach nieodpłatnych prac nauczycieli na rzecz uczniów. W roku szkolnym 2018/2019

²⁶ Dz. U. poz. 1616. Dalej: „rozporządzenie w sprawie nauczania indywidualnego”.

²⁷ Nieuwzględnienie tych ocen oznaczałoby w części przypadków brak minimalnej, ustalonej statutem, liczby ocen wystawionych z poszczególnych przedmiotów.

zajęcia z pomocy psychologiczno-pedagogicznej organizowane były natomiast w ramach współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego programu *Dołączamy do najlepszych*.

Analiza udzielanej w Szkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej wykazała, że:

- jedynie w przypadku dwóch z 12 uczniów dobranych do Próby Szkoła zrealizowała w każdym z badanych lat szkolnych wszystkie zalecane w orzeczeniach lub opiniach formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- w przypadku żadnego z dziewięciu uczniów zdiagnozowanych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczne z dwóch objętych badaniem oddziałów klasowych w Szkole nie zaplanowano i nie zrealizowano kompletu zalecanych w opiniach i orzeczeniach form pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Szczegółowe ustalenia w tym zakresie zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 577-586, 683-688)

1.3.4. W okresie objętym kontrolą w Szkole pracowali specjaliści o kwalifikacjach niezbędnych do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 zatrudnionych było 18 nauczycieli²⁸ posiadających przygotowanie (kurs kwalifikacyjny lub studia podyplomowe) z oligofrenopedagogiki oraz dwóch posiadających uprawnienia (ukończone studia podyplomowe) do pracy w charakterze logopedy. W badanym okresie trzech członków kadry pedagogicznej ukończyło dodatkowo studia podyplomowe z zakresu pedagogiki specjalnej. W okresie objętym kontrolą Szkoła nie zatrudniała specjalistów o kwalifikacjach z zakresu tyflopedagogiki ani surdopedagogiki.

Osoby zatrudnione w Szkole na stanowisku pedagogów spełniały wymagania określone w § 19 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²⁹, dodatkowo jedna z nich posiadała ukończone studia podyplomowe z zakresu dysleksji rozwojowej i terapii pedagogicznej, a od stycznia 2019 r. oprócz dyplomu pedagoga również dyplom magistra psychologii.

(akta kontroli str. 762-768)

Analiza dokumentacji zajęć rewalidacyjnych i zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej prowadzonych w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 dla 12 uczniów dobranych do Próby wykazała m.in., że:

- prowadzenie zajęć rewalidacyjnych we wszystkich przypadkach uczniów niepełnosprawnych, niezależnie od charakteru niepełnosprawności, powierzono nauczycielom posiadającym kwalifikacje z zakresu oligofrenopedagogiki, w tym dla jednego z uczniów z autyzmem - nauczycielowi posiadającemu dodatkowo ukończone studia podyplomowe z zakresu terapii dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz kurs doskonalący w zakresie terapii dzieci z autyzmem;
- do pracy w charakterze nauczyciela specjalisty na zajęciach edukacyjnych dla uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na autyzm wyznaczono nauczycieli z przygotowaniem w zakresie oligofrenopedagogiki;
- prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej powierzano nauczycielom i specjalistom posiadającym kwalifikacje

²⁸ Łącznie z osobami zatrudnionymi na stanowiskach pedagoga szkolnego.

²⁹ Dz. U. poz. 1575, ze zm. Dalej: „rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli”.

odpowiednie do rodzaju zajęć, w tym do prowadzenia zajęć logopedycznych wyznaczono osoby posiadające kwalifikacje określone w § 20 pkt 2 rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, a zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym prowadzonych w grupach – osobę posiadającą kwalifikacje określone w § 22 pkt 2 ww. rozporządzenia..

(akta kontroli str. 707-712, 762-764)

1.3.5. W okresie objętym kontrolą w Szkole zaplanowano i zrealizowano zajęcia z zakresu jednej z trzech nowych, wprowadzonych od września 2017 r., form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj. w roku szkolnym 2018/2019 – zorganizowano dla jednej pięcioosobowej grupy uczniów zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne³⁰. Dodatkowo w obu kontrolowanych latach w Szkole prowadzono zajęcia logopedyczne wzbogacone o elementy nastawione na niwelowanie deficytów kompetencji językowych, tj. wynikające z nowej, rozszerzonej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach³¹, formuły tych zajęć, jednak kryterium decydującym o zakwalifikowaniu do grup było występowanie zaburzeń sprawności językowych. Tym samym w Szkole nie zaplanowano i nie zorganizowano zajęć logopedycznych dla uczniów wykazujących wyłącznie deficyty kompetencji językowych.

Dyrektor Szkoły wskazała, że przyznane przez organ prowadzący godziny wystarczyły na zorganizowanie pomocy dla większości uczniów z deficytami mowy, które w głównej mierze przeznaczone są dla młodszych klas.

Ponadto w Szkole nie zaplanowano i nie zrealizowano zajęć rozwijających umiejętności uczenia się, tj. trzeciej z form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wprowadzonej od września 2017 r. Wskazania do ich realizacji miało dwóch uczniów dobranych do Próby, z tego jeden posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

Dyrektor Szkoły wskazała m.in., że na każdych zajęciach edukacyjnych nauczyciele wykorzystując różne formy, metody i środki dydaktyczne rozwijali w uczniach zdolność uczenia się, czyli wprowadzali formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 408, 489, 588-615, 652, 674, 713-721)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nauczanie indywidualne dla wszystkich pięciu uczniów dobranych do Próby realizowane było niezgodnie z rozporządzeniem w tej sprawie:

a) w obu latach szkolnych objętych badaniem czterem uczniom nie zaplanowano i nie zorganizowano części zajęć edukacyjnych w indywidualnym kontakcie z nauczycielem. Z części przedmiotów^[1] zajęcia, prowadzone były wyłącznie wspólnie z oddziałem klasowym, z części – zarówno sam na sam z nauczycielem, jak i z klasą. Sytuacja taka miała miejsce mimo niewskazania w orzeczeniach o potrzebie indywidualnego nauczania uczestnictwa w zajęciach edukacyjnych z klasą jako jednej z dopuszczalnych form integracji z rówieśnikami, a nawet w przypadkach określenia przez poradnię stanu zdrowia uczniów jako

³⁰ W grupie tej znalazło się czworo dzieci objętych Próbą.

³¹ Dz. U. poz. 1591, ze zm. Dalej: „rozporządzenie w sprawie ppp”.

^[1] W przypadku uczniów na drugim etapie edukacyjnym z: muzyki, plastyki, informatyki, wychowania fizycznego, wiedzy o społeczeństwie, edukacji dla bezpieczeństwa, techniki; dodatkowo w przypadku dwóch uczniów – fizyki, w przypadku ucznia na pierwszym etapie edukacyjnym – edukacji z języka obcego.

uniemożliwiającego uczęszczanie do szkoły. W przypadku uczniów na drugim etapie edukacyjnym przedmioty nauczane wyłącznie w indywidualnym kontakcie z nauczycielem stanowiły: dla uczniów, których stan zdrowia określony został jako *znacznie utrudniający uczęszczanie do szkoły* od 9 do 50% ogółu realizowanych (od jednego do sześciu przedmiotów), dla dwóch uczniów, których stan określony został jako *uniemożliwiający uczęszczanie do szkoły* – odpowiednio 18 i 45% (tj. dwa i pięć przedmiotów).

Tym samym naruszono § 4 ust. 4 w zw. z § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie nauczania indywidualnego, tj. obowiązek realizacji wszystkich zajęć edukacyjnych wynikających z ramowych planów nauczania w indywidualnym kontakcie z uczniem.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła m.in., że w związku z małą liczbą godzin przyznanych na nauczanie indywidualne (na poziomie minimum) nie było możliwości zorganizowania wszystkich zajęć przewidzianych w ramowym planie nauczania, więc na podstawie ustaleń z rodzicami uczniowie mieli możliwość uczęszczania na zajęcia z zespołem klasowym.

W odniesieniu do złożonych wyjaśnień NIK wskazuje, że podstawową zasadą nauczania indywidualnego jest prowadzenie wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych wynikających z ramowego planu nauczania, tj. wszystkich przedmiotów, w indywidualnym i bezpośrednim kontakcie nauczyciela z uczniem. Możliwość zorganizowania dla ucznia objętego indywidualnym nauczaniem uczestnictwa w wybranych zajęciach edukacyjnych została przewidziana w § 10 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia. Zgodnie z tym przepisem, nauczyciele prowadzący zajęcia indywidualne obserwują funkcjonowanie ucznia w zakresie możliwości uczestniczenia w życiu szkolnym, w celu zapewnienia pełnego rozwoju osobowego i integracji ze środowiskiem. Podjęcie przez dyrektora działań umożliwiających kontakt takiego ucznia z uczniami w oddziale szkolnym jest możliwe przy uwzględnieniu aktualnego stanu zdrowia ucznia oraz wniosków nauczycieli z ww. obserwacji, a także w uzgodnieniu z rodzicami ucznia (lub uczniem pełnoletnim). Działanie Dyrektora Szkoły w przypadku czterech z pięciu objętych Próbą uczniów, w tym wskazane w wyjaśnieniach ustalenia z rodzicami, nie spełniało wymogów określonych w § 10 ust. 1 i 2 rozporządzenia, co jednocześnie świadczy o braku realizacji wymaganego w ich przypadkach nauczania indywidualnego zgodnie z przepisami rozporządzenia. Należy także zauważyć, że celem zajęć realizowanych wspólnie z zespołem klasowym, także zajęć edukacyjnych jest głównie zapewnienie pełnego rozwoju osobowego ucznia i integracja, tymczasem w Szkole celem tym uczyniono dydaktykę.

(akta kontroli str. 456-458, 659, 679, 861-1100, 1127-1151, 1169-1189, 1237-1239)

b) dwóm uczniom w roku szkolnym 2017/2018 oraz czterem w roku szkolnym 2018/2019 nie zorganizowano wszystkich zajęć wynikających z ramowego planu nauczania, czym naruszono § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie nauczania indywidualnego. W przypadku trzech uczniów dotyczyło to zajęć z techniki, które powinny im być zapewnione na podstawie objaśnienia nr 9 do tabeli stanowiącej załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół³² w związku z brakiem uczestnictwa w zajęciach z drugiego języka nowożytnego. W czwartym przypadku Szkoła nie zorganizowała zajęć z języka obcego nowożytnego, nauczanie którego na I etapie edukacyjnym przewidziane było podstawą programową określoną rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego

³² Dz. U. poz. 703, rozporządzenie uchylone z dniem 1 września 2019 r. Dalej: „rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania”.

2017 r w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej³³.

W odniesieniu do zajęć z techniki Dyrektor wyjaśniła, że nie było możliwości zorganizowania dla tych uczniów lekcji z tego przedmiotu ze względu na małą liczbę godzin nauczania indywidualnego, jak również trudności w dołączeniu ich do klas programowo niższych. W kwestii niezorganizowania zajęć z języka obcego Dyrektor podała, iż w związku z trudną sytuacją stwarzaną przez ucznia oraz jego nagannym zachowaniem wystąpił problem ze zorganizowaniem zajęć j. angielskiego. Działania Szkoły skupiły się na zorganizowaniu edukacji polonistycznej i matematycznej, jako podstawowych kompetencji, które umożliwią dalszą edukację. Dodała również, że w roku szkolnym 2019/2020 podjęta została próba realizacji zajęć j. angielskiego.

(akta kontroli str. 637, 659, 674, 861-973, 1114-1125, 1252)

c) część zajęć nauczania indywidualnego realizowana była w roku szkolnym 2018/2019 na terenie Szkoły, co naruszało § 5 rozporządzenia w sprawie nauczania indywidualnego. Ponadto jeden uczeń, którego stan zdrowia znacznie utrudniał uczęszczanie na zajęcia, realizował tę w formę częściowo na terenie Szkoły również w roku 2017/2018 mimo, iż nie spełnione były warunki wynikające z § 13 pkt 1 rozporządzenia w sprawie nauczania indywidualnego, tj. w orzeczeniu nie wskazano na możliwość realizacji zajęć w szkole. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że realizowane było to w porozumieniu z rodzicami, ze względu na dobro uczniów, zwłaszcza możliwość kontaktów z grupą rówieśniczą. Podała też, że uczniowie chętnie uczestniczyli w zajęciach, wpływało to pozytywnie na ich rozwój psychofizyczny.

(akta kontroli str. 367-369, 659)

2. Jednemu uczniowi posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z zaleceniem realizacji wybranych zajęć poza oddziałem klasowym, w drugim semestrze roku szkolnego 2017/2018 zorganizowano zajęcia edukacyjne w wymiarze 6 godzin tygodniowo oraz zajęcia rewalidacyjne w domu mimo niewydania dla niego orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania. Tym samym naruszono § 2 rozporządzenia w sprawie nauczania indywidualnego.

Dyrektor wyjaśniła, że uczeń oprócz orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego posiadał również orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego z 20 lutego 2017 r. Wskazała ponadto na problemy w organizacji kształcenia ucznia wynikające z jego zachowania.

Izba wskazuje, że orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego, na które powoływała się Dyrektor wydane było na okres II semestru roku szkolnego 2016/2017.

(akta kontroli str. 406-419, 618, 679, 1106, 1245)

3. Szkoła w przypadku siedmiu z 10 uczniów dobranych do Próby objętych kształceniem specjalnym nie zapewniła realizacji części zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie tego kształcenia, czym naruszono art. 68 ust. 1 pkt 10 Prawa oświatowego oraz § 5 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego. Wynikało to z:

a) w przypadku siedmiu uczniów dobranych do Próby, jak również dwóch objętych badaniem ze względu na przynależność do analizowanych zespołów klasowych -

³³ Dz. U. poz. 356, ze zm.

niezrealizowania zalecanych w orzeczeniach zajęć, w szczególności z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, z tego niezorganizowania:

- w roku szkolnym 2017/2018 dla dwóch z nich zajęć socjoterapeutycznych, dla jednego zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, dla jednego zajęć terapeutycznych, dla jednego zajęć rozwijających zdolność uczenia się, dla jednego – zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, dla jednego – zajęć logopedycznych;
- w roku szkolnym 2018/2019 dla dwóch z nich zajęć socjoterapeutycznych, dla trzech – zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, dla trzech – zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, dla dwóch - zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne, dla jednego – zajęć rozwijających zdolność uczenia się, dla pięciu – zajęć terapeutycznych, dla dwóch – zajęć logopedycznych.

Dyrektor wyjaśniła, że w związku z brakiem środków finansowych nie można było zorganizować wszystkich zalecanych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Wskazała również, że nauczyciele Szkoły napisali projekt Dołączamy do najlepszych, który uzyskał współfinansowanie ze środków unijnych, a którego głównymi celami było wsparcie uczniów w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych i wyrównywania różnego rodzaju deficytów. W jego ramach m.in. prowadzono zajęcia terapeutyczne, logopedyczne, dydaktyczno-wyrównawcze. Jednakże nie wszyscy uczniowie mogli w nich uczestniczyć ze względu na ograniczenia organizacyjne (plan lekcji, liczebność grup, chęć uczestnictwa). W odniesieniu do ucznia, któremu nowe formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej wskazano dopiero w orzeczeniu wydanym w styczniu 2019 r. wyjaśniła, że powodem braku uczestnictwa był plan lekcji oraz brak chęci udziału w zajęciach.

(akta kontroli str. 356-358, 364-366, 382-387, 406-410, 420-427, 439-443, 452-455, 577-584, 586, 652, 660, 674, 683-688)

- b) w przypadku dwóch uczniów – zorganizowania w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 zajęć rewalidacyjnych z oligofrenopedagogiem, zamiast – jak wskazano w orzeczeniach – z tyflopedagogiem.

Dyrektor wyjaśniła, iż nie było możliwości pozyskania takiego specjalisty do pracy w Szkole. Dodała również, że zajęcia takie może prowadzić oligofrenopedagog. W odniesieniu do wskazanych wyjaśnień Izba wskazuje, że nauczyciel upośledzonych umysłowo (oligofrenopedagog) oraz nauczyciel niewidomych i słabowidzących (tyflopedagog) to zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania³⁴ dwa odrębne zawody, wyspecjalizowane w pracy z innymi rodzajami niepełnosprawności. Wskazanie w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, który specjalista ma prowadzić zajęcia rewalidacyjne, jednoznacznie wskazuje na ich charakter, tj. rehabilitację wzroku. Osoba posiadająca kwalifikacje z zakresu oligofrenopedagogiki nie jest specjalistą z tego zakresu. Ponadto jak wynika z § 23 ust. 1 w zw. z § 15 ust. 3 rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, zajęcia rewalidacyjne powierza się osobom posiadającym kwalifikacje w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

(akta kontroli str. 131, 237, 382-387, 439-443, 800-804, 814-816, 820-831)

³⁴ Dz. U. z 2018 r., poz. 227.

4. Mimo diagnoz poradni psychologiczno-pedagogicznych dziesięciorgu uczniom nieposiadającym orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (należącym do objętych badaniem zespołów klasowych, realizującym nauczanie indywidualne lub ZSK) w latach 2017/2018 i 2018/2019 Szkoła nie zapewniła pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach zalecanych w opiniach. I tak:

- w roku szkolnym 2017/2018 – dwóm uczniom nie zapewniono udziału w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych, dwóm w terapeutycznych i jednemu – w logopedycznych,
- w roku szkolnym 2018/2019 - siedmiu uczniom nie zapewniono udziału w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych, dwóm w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych, dwóm w zajęciach rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne, jednemu – w zajęciach rozwijających zdolność uczenia się, dwóm – w terapeutycznych.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że wychodząc naprzeciw potrzebom zorganizowano w Szkole zajęcia współfinansowane ze środków unijnych, jednak nie wszyscy uczniowie mogli z nich korzystać ze względu na plan lekcji, rozkład dowozów i odwozów. Oprócz tego zdarzało się, że rodzice nie wyrażali chęci chodzenia na niektóre zorganizowane formy zajęć.

(akta kontroli str. 131, 237, 585-586, 674, 685-688, 795)

5. Zajęcia rewalidacyjne pięciu z 10 dobranych do Próby uczniów objętych kształceniem specjalnym zaplanowane zostały w sposób uniemożliwiający im udział w zajęciach realizowanych wspólnie z oddziałem klasowym w ramach podstawy programowej, tj. z powodu pokrycia z zajęciami rewalidacyjnymi:

- a) dwóch uczniów w roku szkolnym 2018/2019 nie uczęszczało na jedną z dwóch godzin religii, które powinny być zrealizowane tygodniowo zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania w zw. z § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach³⁵;
- b) jeden uczeń w roku szkolnym 2017/2018, a dwóch uczniów w roku szkolnym 2018/2019 nie uczęszczało na jedną z czterech godzin wychowania fizycznego, które powinny być zrealizowane tygodniowo zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania³⁶;
- c) jeden uczeń przez rok szkolny 2017/2018 nie uczęszczał na jedną z dwóch godzin j. niemieckiego, które powinny być zrealizowane tygodniowo zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania;
- d) jeden uczeń przez część roku szkolnego 2018/2019 nie uczęszczał: przez pół miesiąca na jedną z dwóch godzin historii oraz przez około dwa miesiące na jedną z czterech godzin matematyki, które powinny być realizowane tygodniowo zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania (łącznie opuścił z tego powodu odpowiednio dwie i osiem godzin zajęć). Z uwagi na pokrycie z zajęciami rewalidacyjnymi nie uczestniczył ponadto przez półtora miesiąca roku szkolnego 2017/2018 oraz przez rok szkolny 2018/2019 w godzinie zajęć z wychowawcą.

³⁵ Dz. U. Nr 36, poz. 155, ze zm.

³⁶ Poprzednio rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 204, ze zm.)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że wśród osób objętych rewalidacją byli uczniowie dowożeni i odwożeni autobusem szkolnym i podczas ustalania planu zajęć trzeba uwzględnić godziny odjazdów autobusów, którymi uczniowie powracają ze Szkoły. Zatem niemożliwe byłoby inne ustalenie planu zajęć dla tych uczniów. Dylematem był również brak całonocnej opieki świetlicowej. Dyrektor wskazała ponadto na niewystarczające możliwości finansowe organu prowadzącego. Odnośnie do czwartego ucznia Dyrektor wyjaśniła, że ze względu na problemy zdrowotne, często nie brał czynnego udziału w ćwiczeniach fizycznych i grach zespołowych, dlatego na jednej godzinie wychowania fizycznego zaplanowano zajęcia rewalidacyjne, które miały lepszy wydźwięk niż przebywanie na ławeczce na sali gimnastycznej.

(akta kontroli str. 637, 798-860)

6. W dwóch z 12 badanych przypadków do końca okresu objętego kontrolą po złożeniu przez ucznia orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego w Szkole nie opracowano IPET, a w jednym przypadku – program ten opracowany został z około 3 miesięcznym opóźnieniem. Tym samym naruszono: w jednym przypadku § 6 ust. 5 pkt 1, a w dwóch - § 6 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

W odniesieniu do przypadków nieopracowania IPET Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że wiązało się to z wydaniem orzeczeń na ten sam etap edukacyjny, co już istniejące programy. Dodatkowo wskazała na zbieżność zaleceń. Dodała jednak, że w przypadku drugiego ucznia modyfikację IPET sporządzono na rok szkolny 2019/2020. W odniesieniu do opóźnienia w opracowaniu IPET Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w przedmiotowej sprawie nie dopilnowano obowiązującego terminu przypadającego w miesiącu czerwcu.

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień NIK wskazuje, że jak wynika z § 6 ust. 5 zdanie pierwsze rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego program opracowuje się na okres, na jaki zostało wydane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W związku z uchynieniem przez nowe orzeczenia tych wcześniejszych, zakończył się okres ich ważności. Terminy opracowania IPET określone zostały natomiast w § 6 ust. 5 pkt 1 i 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego. Ponadto wskazania wymaga, że w diagnozie uczniów zaszły zmiany, które powinny wpłynąć na kształt IPET, tj. w przypadku pierwszego ucznia – zmienił się m.in. charakter stwierdzonej niepełnosprawności i zalecenia odnośnie do udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w przypadku drugiego ucznia – wskazanie do indywidualnej realizacji wybranych zajęć.

(akta kontroli str. 377-381, 439-443, 565-566, 618, 638, 660)

7. Żaden z 14 IPETów sporządzonych w Szkole dla 10 dobranych do Próby uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego nie zawierał kompletnych treści wymaganych § 6 ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego. I tak:

- a) w jednym przypadku w IPET nie określono zintegrowanych działań nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, ukierunkowanych na poprawę funkcjonowania ucznia oraz wzmacnianie jego uczestnictwa w życiu szkolnym, w tym działań o charakterze rewalidacyjnym, tj. informacji wymaganych § 6 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego;
- b) w 12 przypadkach w IPET nie określono żadnej lub części form i wymiaru godzinowego zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej realizowanych przez uczniów w poszczególnych latach szkolnych, tj. informacji wymaganych § 6 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego;

- c) w trzech przypadkach w IPET nie określono działań wspierających rodziców ucznia, tj. informacji wymaganych § 6 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego;
- d) w siedmiu przypadkach w IPET nie określono zaplanowanych i realizowanych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, w dwóch – zajęć rewalidacyjnych, tj. informacji wymaganych § 6 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego;
- e) w dwóch przypadkach w IPET nie określono zakresu współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami ucznia w realizacji zadań określonych w § 5 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, tj. informacji wymaganych § 6 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego;
- f) w obu przypadkach, w których zalecono realizację wybranych zajęć indywidualnie lub w grupie do 5 osób, w IPET nie określono tych zajęć, ograniczając się w jednym przypadku jedynie do wskazania że takie zajęcia są, tj. w IPET nie zawarto informacji wymaganych § 6 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że ww. IPETy opracowane zostały na takim poziomie umiejętności i wiadomości, jaki na tamtą chwilę posiadał zespół nauczycieli.

(akta kontroli str. 251-347, 515-519, 565-566, 638, 666)

8. Dla dobranego do Próby ucznia, posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, który korzystając ze zwolnienia nie uczył się w roku szkolnym 2018/2019 drugiego języka nowożytnego, nie zorganizowano zajęć z techniki, do czego Szkoła zobowiązana była na podstawie pkt 9 przypisów do tabeli stanowiącej załącznik nr 1 do rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie było możliwości zorganizowania dla tego ucznia techniki ze względu na trudności w dołączeniu ich do klas programowo niższych.

(akta kontroli str. 428-433, 637, 848-853)

9. Zajęcia lekcyjne³⁷ prowadzone w ramach nauczania indywidualnego lub kształcenia specjalnego z realizacją części zajęć poza oddziałem klasowym powierzono odpowiednio w 25 i jednym przypadku nauczycielom nieposiadającym przygotowania przedmiotowego, lecz oligofrenopedagom lub nauczycielom innych przedmiotów posiadających kwalifikacje z oligofrenopedagogiki, czym naruszono § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. I tak np. zajęcia z j. polskiego, matematyki i edukacji wczesnoszkolnej prowadził pedagog, a zajęcia z biologii, geografii i historii – nauczyciel posiadający przygotowanie do nauczania przyrody.

Dyrektor wyjaśniła, że zajęcia z dziećmi ze specyficznymi trudnościami w nauce prowadzone były przez nauczycieli z ukończonym kierunkiem oligofrenopedagogiki, ze względu na nie do końca zrozumiałą interpretację przepisów oświatowych.

(akta kontroli str. 86-91, 659, 676, 807-813, 861-973, 1114-1125)

10. W roku szkolnym 2017/2018 zajęcia specjalistyczne: korekcyjno-kompensacyjne oraz inne terapeutyczne odbywały się z naruszeniem przepisów dotyczących maksymalnej liczby ich uczestników. Zajęcia te, odpowiednio w liczbie sześciu i 23, zrealizowane zostały w grupie liczącej od 11 do 12 uczniów tj. z wynoszącym od 10

³⁷ Z tego 10 w roku szkolnym 2017/2018 i 15 w roku szkolnym 2018/2019 z przedmiotów takich jak: matematyka, fizyka, j. polski, geografia, historia, biologia oraz edukacja wczesnoszkolna.

do 140% przekroczeniem limitów określonych w § 8 i 11 rozporządzenia w sprawie ppp.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że spowodowane to było chęcią uczestnictwa dzieci w zajęciach oraz organizacją odwozów.

(akta kontroli str. 618, 652, 689-691)

1.4 Zaplanowanie współpracy z rodzicami i z innymi placówkami działającymi na rzecz dzieci

Opis stanu faktycznego

Organizacja i formy współpracy z rodzicami zostały określone w Statucie Szkoły. Zgodnie z ww. dokumentem (§ 20) współdziałanie to zapewniało rodzicom m.in. znajomość przepisów prawa szkolnego i możliwość korzystania z porad i konsultacji w sprawach dotyczących dziecka, a formami tej współpracy były m.in. zebrania z wychowawcą, indywidualne spotkania z zespołem nauczycieli, z wychowawcą, lub kontakty z pedagogiem. W Statucie określono również (§ 65) zasady informowania rodziców o wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych oraz sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów.

Przyjęty w Szkole Regulamin udzielania ppp przewidywał pisemne powiadamianie rodziców ucznia o formach, okresie i wymiarze godzin w ramach zorganizowanej pomocy, w szczególności poprzez podpis rodziców na karcie informacyjnej w zakresie organizacji ppp stanowiącej załącznik nr 2 do ww. regulaminu. Zadanie to przypisane zostało wychowawcom klas. Regulamin ten określał również, że ze wszystkich ważnych rozmów związanych z pomocą psychologiczno-pedagogiczną należy sporządzić notatkę. Jak wskazała Dyrektor w Szkole przyjętym w Szkole sposobem zawiadomienia rodziców o pracach Zespołu opracowującego IPET było zawiadomienie pisemne za potwierdzeniem odbioru.

Jak opisano w części 1.2 wystąpienia pokontrolnego w Szkole nie sporządzano *Kart informacyjnych w zakresie organizacji ppp*. W dokumentacji Szkoły nie było ponadto potwierżeń zawiadomienia rodziców o trzech spotkaniach zespołu, na których opracowano nowy IPET przy jednoczesnym braku pisemnego potwierdzenia przez rodzica z treścią programu.

(akta kontroli str. 19, 37, 96-112, 249-250, 567)

Dyrektor wskazała, że Szkoła od lat współpracuje m.in. z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Świeciu, Poradnią Zdrowia Psychicznego w Bydgoszczy, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Świekatowie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu, Sądem Rejonowy w Świeciu, Placówką Opiekuńczo-Wychowawczą nr 1 w Bąkowie, Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Warlubiu, Poradnią Zdrowia Psychicznego przy Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Świeciu oraz różnymi instytucjami doskonalenia nauczycieli.

(akta kontroli str. 249)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Mimo obowiązku wynikającego z § 6 ust. 12 rozporządzenia o kształceniu specjalnym rodzicom uczniów posiadających orzeczenia o kształceniu specjalnym nie wydawano kopii IPET oraz WOPFU. Dyrektor Szkoły wskazała, że rodzice zapoznawani byli z dokumentami, a jedynie na ich prośbę dokumenty były przekazywane po zakończeniu szkoły, tj. klasy VIII. Nie wskazała przy tym przyczyn nieprzekazywania kopii ww. dokumentów rodzicom.

(akta kontroli str. 678)

2. W roku 2017/2018 w 11 przypadkach, tj. w stosunku do wszystkich nieposiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów z objętych badaniem zespołów klasowych oraz uczniów dobranych do Próby, korzystających z pomocy psychologiczno-pedagogicznej – rodzicom nie przekazano pisemnych informacji o ustalonych dla ucznia formach, okresie udzielania ppp oraz wymiarze godzin, spisanych w formie *Kart informacyjnych w zakresie organizacji ppp*, tj. w sposób przewidziany załącznikiem nr 2 w zw. z załącznikiem nr 3 do przyjętego 14 września 2017 r. Regulaminu udzielania ppp. Stanowiło to naruszenie § 23 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie ppp. Dyrektor wyjaśniła, że w Szkole wypełniano był jedynie załącznik nr 8 do ww. regulaminu. Wskazała, że wynikało to głównie ze zbyt małej wiedzy oraz doświadczenia w pracy z tego typu dokumentacją, a przeprowadzone do tej pory szkolenia nie przyniosły wystarczających umiejętności.

(akta kontroli str. 96-103, 653, 683-688)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania Szkoły w zakresie wdrażania zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania. Uzasadnieniem dla powyższej oceny są stwierdzone nieprawidłowości w organizacji indywidualnego nauczania, nierealizowanie zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, błędnie sporządzane WOPFU i IPETy, jak również nieobjęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną w zalecanych formach ponad 20% uczniów posiadających opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych.

OBSZAR

2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.

2.1. Dokumentowanie i monitorowanie przez nauczycieli i specjalistów postępów rozwoju i efektów kształcenia uczniów

Opis stanu faktycznego

2.1.1 - 2.1.3 W okresie objętym kontrolą w Szkole prowadzono dzienniki lekcyjne, dzienniki nauczania indywidualnego, ZSK oraz dzienniki zajęć rewalidacyjnych w postaci elektronicznej. Dzienniki zajęć realizowanych w roku szkolnym 2018/2019 w ramach projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, prowadzone były w formie wypełnianych odręcznie dokumentów.

W trakcie kontroli Szkoła nie dysponowała częścią dzienników zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej realizowanych w roku szkolnym 2017/2018. Dotyczyło to wszystkich zajęć poza logopedycznymi, które jako jedyne były rozpisane w arkuszu organizacyjnym Szkoły. Szczegółowe ustalenia w tym zakresie opisane zostały w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 24, 692-761, 799-1234)

Analiza dokumentacji przebiegu nauczania dla 12 uczniów objętych Próbą wykazała, że:

- dla uczniów objętych indywidualnym nauczaniem, stosownie do § 13 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów dokumentacji³⁸, Szkoła prowadziła w formie elektronicznej dzienniki indywidualnego nauczania, odrębnie dla każdego ucznia, w których odnotowywano m.in. daty zajęć, tematy zrealizowanych zajęć, obecność ucznia;

³⁸ Dz. U. poz. 1646, ze zm. Dalej: „rozporządzenie w sprawie dokumentacji”.

- uczniowie objęci nauczaniem indywidualnym wpisani zostali, zgodnie z § 8 rozporządzenia w sprawie dokumentacji, do dzienników lekcyjnych prowadzonych dla swoich oddziałów, w których dokumentowano ich udział na zajęciach razem z klasą;
- dla uczniów niepełnosprawnych prowadzono dzienniki rewalidacji, w których odnotowywano m.in. tygodniowy rozkład zajęć, czas ich trwania, daty i tematy zrealizowanych zajęć oraz obecność ucznia. Wpisy w dziennikach rewalidacji dokumentowały, iż zajęcia były prowadzone w wymiarze 45 minut każda, która to informacja została zanegowana przez Dyrektora Szkoły. Szczegółowe ustalenia w tym zakresie opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- w dziennikach rewalidacji, nauczania indywidualnego oraz ZŚK nie odnotowano wszystkich dat, w których powinny być przeprowadzone zajęcia, a tym samym również przyczyn ich niezrealizowania;
- udział uczniów w organizowanych w roku szkolnym 2018/2019 zajęciach pomocy psychologiczno-pedagogicznej odnotowany był w dziennikach, w których wpisywano nazwiska i imiona uczniów, program pracy grupy, tygodniowy rozkład zajęć, obecność uczniów. W dziennikach tych nie ujęto jednakże części informacji wymaganych § 11 ust. 3 rozporządzenia w sprawie, co opisano szczegółowo w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- w większości przypadków do dzienników zajęć nauczania indywidualnego oraz ZŚK wpisywane były oceny. Ich liczba wynosiła od jednej do ponad 20 w semestrze. Przypadki niewpisania żadnej oceny w dzienniku nauczania indywidualnego lub ich mniejszej liczby niż wynikało to z zasad oceniania wewnątrzszkolnego Dyrektor wyjaśniła wykazywaniem ich w głównym dzienniku lekcyjnym oddziału;
- poziom realizacji zaplanowanych zajęć dla uczniów dobranych do Próby wyniósł:
 - w roku szkolnym 2017/2018 w przypadku wybranych przedmiotów nauczania indywidualnego³⁹ od 62,9% do 90,3%, w przypadku rewalidacji od 60,3% do 86,1%⁴⁰,
 - w roku szkolnym 2018/2019 w przypadku wybranych przedmiotów nauczania indywidualnego od 66,2% do 90,3%, w przypadku zajęć realizowanych indywidualnie w ramach ZŚK od 83,3% do 88,3%, w przypadku zajęć realizowanych indywidualnie w ramach kształcenia specjalnego od 45,7% do 47,4%, w przypadku rewalidacji od 45,2% do 84,3%, w przypadku zajęć pomocy psychologiczno-pedagogicznej od 45,8% do 100%⁴¹. Uczennica, dla której poziom realizacji zajęć spadł poniżej 50% nie uzyskała w roku szkolnym 2018/2019 promocji do klasy następnej.

Głównymi przyczynami niskiego stopnia wykonania zaplanowanych zajęć były absencje ucznia lub nauczyciela, strajk nauczycieli trwający od 8 do 26 kwietnia 2019 r., uroczystości szkolne.

(akta kontroli str. 568-570, 792-793, 799-1234)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

³⁹ J. polski, matematyka, historia, chemia.

⁴⁰ Po doliczeniu zajęć odwołanych z powodu nieobecności ucznia odpowiednio: od 71,4% do 97,3%, od 79,5% do 92,8%.

⁴¹ Po doliczeniu zajęć odwołanych z powodu nieobecności ucznia odpowiednio: od 76,4% do 91,4%, od 72,2% do 93,2%, ok. 88%, 69,4% do 74,3%, 100%.

1. Szkoła nie dysponowała dziennikami zajęć pomocy psychologiczno-pedagogicznej realizowanych w roku szkolnym 2017/2018 w 11 grupach w ramach zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, terapeutycznych oraz korekcyjno-kompensacyjnych. Do prowadzenia tych dzienników zobowiązywał § 11 ust. 1 rozporządzenia w sprawie prowadzenia dokumentacji.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w roku szkolnym 2017/2018 nauczyciele prowadzący zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze odnotowywali tematykę zajęć, obecności uczniów w zakładce e-dziennika pt. „godziny dodatkowe”, które nie zostały zarchiwizowane. Natomiast nauczyciele nie wiedząc o tym, nie dokonali wcześniejszych wydruków. Ponieważ zajęcia te były prowadzone przez nauczycieli w ramach wolontariatu, dyrektor nie wymagała złożenia dzienników.

(akta kontroli str. 653, 692)

2. We wszystkich dziewięciu dziennikach dokumentujących zajęcia pomocy psychologiczno-pedagogicznej realizowane w roku szkolnym 2018/2019 z uczniami dobranymi do Próby nie zawarto części elementów wymaganych § 11 ust. 3 rozporządzenia w sprawie dokumentacji, tj.: w żadnym nie odnotowano adresu poczty elektronicznej rodziców oraz numerów ich telefonów, w trzech - oddziału, do którego uczęszczali uczniowie, w jednym - dat i tematów 10 z 36 przeprowadzonych zajęć oraz podpisów nauczyciela potwierdzających ich wykonanie, w siedmiu - czasu trwania zajęć, w jednym - oceny postępów uczniów i wniosków do dalszej pracy, a w trzech mimo dokonania takiej oceny, nie sformułowano wniosków.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że dane teleadresowe znajdują się w dziennikach lekcyjnych, a w dziennikach zajęć dodatkowych ich nie wymagała, po części również ze względu na RODO. Wskazała ponadto, że pozostałe braki zostaną uzupełnione.

(akta kontroli str. 653, 693-721)

W odniesieniu do złożonych wyjaśnień NIK wskazuje, że § 11 ust. 3 rozporządzenia w sprawie dokumentacji stanowi dla Szkoły podstawę prawną do przetwarzania określonych w tym przepisie danych osobowych.

3. Prowadzona w Szkole dokumentacja nie przedstawiała rzetelnie procesu nauczania dobranych do Próby uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Nierzetelności te polegały na:

a) dokumentowaniu w dziennikach rewalidacji, iż zajęcia trwały po 45 minut, podczas gdy – jak wyjaśniała Dyrektor – faktycznie realizowane były przez 60 minut każda;

b) nieodnotowaniu w dziennikach rewalidacji dwóch uczniów dobranych do Próby objętych kształceniem specjalnym zmian godzin realizacji tych zajęć, na skutek czego dokumentacja szkolna błędnie wskazuje, że uczeń realizuje dwa rodzaje zajęć (rewalidacyjne i edukacyjne) jednocześnie;

c) nierozliczeniu w dziennikach zajęć nauczania indywidualnego oraz rewalidacyjnych wszystkich dat zajęć wynikających z planu, na skutek czego nie można z całą pewnością ustalić przyczyn niezrealizowania zajęć, a nawet wykluczyć sytuacji, że były one zrealizowane;

d) wykazywaniu obecności ucznia na dwóch zajęciach równocześnie;

e) niewykazaniu w arkuszu ocen jednego ucznia dobranego do Próby wystawionej mu oceny z języka angielskiego.

Dyrektor wyjaśniła m.in., że przyczyną błędnego rejestrowania czasu trwania zajęć rewalidacyjnych były względy techniczne, omyłki, automatyczne odznaczanie obecności. Podała, że niedostateczna kontrola dzienników spowodowała luki

w zapisach, a do niedokładności doszło w związku z ilością różnorodnych zadań do wykonania.

(akta kontroli str. 568-570, 637, 660, 677, 797-973, 1101-1167, 1190-1211, 1251)

2.2. Ewaluacja wdrożonych działań oraz ich modyfikacja

Opis stanu faktycznego

2.2.1 W Szkole dokonywano ewaluacji wdrożonych działań w zakresie indywidualizacji procesu kształcenia uczniów, jednakże nie zawsze z zachowaniem wymaganej formy i częstotliwości, co zostało szczegółowo opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Na podstawie dokumentacji uczniów dobranych do Próby, a w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej również wybranych dwóch oddziałów klasowych stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą:

- ewaluacji IPET dokonywano na dwa sposoby: poprzez pisemną WOPFU zakończoną rekomendacjami co do treści programu lub poprzez ocenę funkcjonowania ucznia wpisaną do dziennika. Przewidzianą § 6 ust. 9 rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego częstotliwość oceniania poziomu funkcjonowania ucznia zachowano w stosunku do trzech z 10 uczniów objętych kształceniem specjalnym dobranych do Próby.
- wprowadzony zarządzeniem w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej arkusz oceny efektywności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej sporządzono w roku szkolnym 2017/2018 dla siedmiu uczniów dobranych do Próby oraz dla jednego ucznia z wybranych oddziałów klasowych korzystających z ppp, natomiast w roku szkolnym 2018/2019 dla wszystkich uczniów dobranych do Próby oraz dla dwóch uczniów z wybranych oddziałów klasowych korzystających z ppp.
- w odniesieniu do jednego ucznia, który w roku szkolnym 2018/2019 realizował w pełni nauczanie indywidualne w domu, przeprowadzona została na koniec okresu ocena funkcjonowania ucznia poruszająca kwestie możliwości powrotu ucznia do zajęć realizowanych razem z oddziałem klasowym.

(akta kontroli str. 572-574, 769-791)

2.2.2 W ewaluacjach IPET oraz ocenach efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Szkole zazwyczaj zalecano kontynuację prowadzonych działań. Stwierdzono przy tym jeden przypadek, gdy osoby oceniające IPET po I półroczu i na koniec roku szkolnego 2018/2019 dostrzegły potrzebę prowadzenia indywidualnych zajęć z uczniem dotychczas realizującym wszystkie zajęcia z oddziałem klasowym. Jak poinformowała⁴² Dyrektor Szkoły, w kolejnym roku szkolnym zorganizowano dla niego ZŚK.

W ramach przeprowadzonej oceny ucznia realizującego nauczanie indywidualne w domu zanegowano - z uwagi na jego zachowanie - możliwość jego powrotu do zajęć realizowanych choćby częściowo z oddziałem klasowym. W okresie objętym kontrolą uczeń ten stwarzał coraz większe problemy wychowawcze. Wśród działań podjętych przez Szkołę mających na celu zapewnienie mu skutecznej pomocy i wsparcia Dyrektor nie wskazała na wystąpienie do poradni psychologiczno-pedagogicznej w trybie § 20 ust. 11 rozporządzenia w sprawie ppp. Uczeń ten w okresie objętym kontrolą diagnozowany był dwukrotnie w związku z uzyskiwaniem orzeczeń uprawniających do korzystania z indywidualizacji kształcenia, w listopadzie 2017 r. oraz w sierpniu 2018 r.

(akta kontroli str. 406-414, 678, 770-773, 780-783)

⁴² Prawidłowość organizacji kształcenia w roku szkolnym 2019/2020 z uwagi na zakres upoważnienia pozostaje poza oceną NIK dokonywaną w toku niniejszej kontroli.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 22 z 43 objętych badaniem przypadków nie sporządzono analizy efektywności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej w sposób wynikający z pkt VII.4. przyjętego w Szkole Regulaminu udzielania ppp oraz jego załącznika nr 8. Analizy tej nie spisano dla dwóch uczniów dobranych do Próby⁴³ za rok 2017/2018 oraz dla 20 uczęszczających do objętych badaniem zespołów klasowych (po 10 przypadków w każdym roku objętym kontrolą). W odniesieniu do roku 2017/2018⁴⁴, w związku z brakiem przeprowadzenia oceny ppp dla uczniów z objętych badaniem zespołów klasowych w innej formie, naruszono § 20 ust. 9 rozporządzenia w sprawie ppp.

W odniesieniu do uczniów z Próby Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że zdaje sobie sprawę z tego, że dokumentacja nie była do końca prowadzona prawidłowo. Dodała jednak, że na radach pedagogicznych omawiana była problematyka dotycząca uczniów, a nauczyciele dobrze ich znają. Nie odniosła się przy tym szczegółowo do braku ocen efektywności ppp uczniów z objętych badaniem oddziałów, wskazując jedynie m.in. na ograniczenia w organizacji ppp.

(akta kontroli str. 96-103, 649, 653, 663, 688)

2. Dla siedmiu z 10 uczniów objętych Próbą posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego nie przeprowadzono WOPFU z częstotliwością wymaganą § 6 ust. 9 rozporządzenia w sprawie kształcenia specjalnego, tj. dwa razy w roku. Dyrektor wyjaśniła, że przyczyną powyższego były niedopatrzenia. Wskazała, że analiz WOPFU dokonywano pisemnie tylko na koniec roku szkolnego, natomiast o postępach lub ich braku rodzice informowani byli po I semestrze ustnie przez wychowawców na wywiadówce. Jeżeli istniała potrzeba zmiany pomocy, rodzice byli kierowani do poradni.

(akta kontroli str. 535, 674, 769)

2.3. Nadzór dyrektora szkoły

Opis stanu
faktycznego

2.3.1 W arkuszach organizacyjnych Szkoły na 30 września 2018 r. sporządzanych w uzgodnieniu z organem prowadzącym zaplanowano godziny na realizację zajęć ZŚK uczniów dobranych do Próby. Uczniom posiadającym orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, w których wskazano na potrzebę realizacji części zajęć poza oddziałem klasowym, w Szkole zapewniono zajęcia indywidualne z nauczycielem, przy czym ich wymiar każdorazowo był niższy niż określony ramowym planem nauczania dla danego typu zajęć.

(akta kontroli str.134, 546-553, 806-817, 1101-1112, 1152-1167)

2.3.2 W okresie objętym kontrolą zagadnienia dotyczące kształcenia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych objęte były nadzorem Dyrektora Szkoły. W szczególności w każdym z badanych lat szkolnych na zajęciach z ww. uczniami przeprowadzone zostały obserwacje⁴⁵, których problematyka dotyczyła m.in. monitorowania aktywności uczniów, różnorodności metod i form pracy w realizacji podstawy programowej, efektywności wykorzystania czasu pracy na

⁴³ Jeden posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz jeden objęty nauczaniem indywidualnym nieposiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. W przypadku ucznia korzystającego z kształcenia specjalnego w okresie, za który nie była sporządzona ocena efektywności ppp, nie był opracowany IPET.

⁴⁴ W roku 2018/2019 efektywność poszczególnych form udzielanej ppp oceniana była w dziennikach tych zajęć w ramach ewaluacji.

⁴⁵ W roku szkolnym 2017/2018 przeprowadzono zaplanowane w planie nadzoru pedagogicznego obserwacje u trzech nauczycieli na zajęciach nauczania indywidualnego, u dwóch nauczycieli na zajęciach rewalidacyjnych oraz u jednego z pedagogów na zajęciach specjalistycznych. W roku szkolnym 2018/2019 – przeprowadzono obserwacje u dwóch nauczycieli na zajęciach nauczania indywidualnego oraz u jednego nauczyciela na zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

lekcji. W planie nadzoru na rok 2018/2019 Dyrektor zaplanowała kontrolę pod kątem zgodności z przepisami prawa m.in. [1] organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zwłaszcza w zakresie prowadzonej dokumentacji, ewaluacji pracy oraz postępów uczniów, [2] oceniania wewnątrzszkolnego, w szczególności pod kątem informowania rodziców o zasadach oceniania, zgodności dostosowania wymagań z opiniami poradni psychologiczno-pedagogicznych, [3] realizacji zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznych na zajęciach dydaktycznych oraz indywidualizacji pracy z uczniami posiadającymi opinie i orzeczenia.

W wyniku przeprowadzonego nadzoru Dyrektor formułowała wnioski i zalecenia dotyczące dalszej pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. I tak w sprawozdaniu z nadzoru pedagogicznego za rok 2017/2018 rekomendowała opracowanie i wdrożenie zasad współpracy członków zespołu ds. IPET w celu zwiększenia efektywności obiegu informacji oraz obowiązek poprzedzania dostosowywania wymagań edukacyjnych konsultacją z pedagogiem szkolnym. Wskazała również na obowiązek każdorazowego respektowania przez nauczycieli opinii i orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznych, rozpoznawania potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów, organizowania pomocy psychologiczno-pedagogiczną także tym uczniom, których rodzice nie wykazują zainteresowania pogłębioną diagnozą problemów dziecka w poradni. W sprawozdaniu z nadzoru za rok 2018/2019 nie zgłaszając uwag co do realizacji IPETów oraz czasu prowadzenia zajęć rewalidacyjnych, Dyrektor zauważyła, że nie na wszystkich zajęciach specjalistycznych wykorzystywane są posiadane środki dydaktyczne i audiowizualne, niewiele miejsca poświęca się na wsparcie uczniów w zakresie rozwijania różnych sposobów uczenia się, a w kilku przypadkach nauczyciele nie zawsze otoczyli opieką uczniów z dostosowaniem wymagań edukacyjnych.

(akta kontroli str.146-232)

2.3.3 Dyrektor wspomagała również nauczycieli w zakresie wdrażania zmian dotyczących indywidualizacji kształcenia poprzez zapewnienie szkoleń. Jak wskazała Dyrektor w związku z wprowadzeniem w 2017 r. zmian w przepisach oświatowych dotyczących indywidualizacji kształcenia, w pierwszej kolejności, na spotkaniach z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Świeciu, przeszkoleni zostali pracujący w Szkole pedagogdy. Następnie we wrześniu 2017 r. w ramach rady pedagogicznej przeszkolono nauczycieli oraz zatwierdzono Regulamin udzielania ppp. Dyrektor wskazała, że nauczyciele samodzielnie doksztalcali się poprzez korzystanie z zasobów internetowych oraz bibliografii, a pedagogdy cyklicznie brali udział w spotkaniach z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Świeciu oraz różnych szkoleniach poświęconych tematyce pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych⁴⁶. Ponadto w okresie objętym kontrolą w ramach realizowanego przez Szkołę projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego dla grona pedagogicznego zorganizowano szkolenia poświęcone m.in. metodom pracy z uczniem niepełnosprawnym oraz diagnostyce psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 235-245)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

⁴⁶ M.in. jeden z pedagogów uczestniczył w spotkaniu pedagogów powiatu świeckiego pt. Dokonywanie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia w związku z realizacją indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz zapoznanie ze zmianami w przepisach prawa oświatowego. W 2018 r. uczestniczyła natomiast w w szkoleniu: Dostosowanie wymagań edukacyjnych do możliwości psychofizycznych i edukacyjnych ucznia oraz roli nauczyciela wspomagającego w klasie, z którego sprawozdanie przedstawiła na radzie pedagogicznej w grudniu 2018 r.

1. Dyrektor nie zapewniła, aby prowadzona w Szkole dokumentacja dotycząca organizacji indywidualizacji kształcenia pozwalała na ocenę poprawności działań Zespołu opracowującego IPET. W badanej próbie wystąpiło siedem przypadków, gdy na IPET nie naniesiono dat opracowania oraz pięć przypadków, w których ten dokument nie został podpisany przez wszystkie osoby uczestniczące w jego opracowaniu. W trzech przypadkach w Szkole nie pozostał ponadto ślad rewizyjny potwierdzający zawiadomienie rodziców o pracach zespołu.

Dyrektor wyjaśniła, że przyczyną niedopilnowania, aby na IPET nanoszone były daty sporządzenia było niedopatrzenia, nauczyciele nie pamiętają natomiast dlaczego nie podpisali IPET. Wskazała ponadto, że do niedokładności w wypełnianiu dokumentów szkolnych doszło w związku z ilością różnorodnych zadań wykonywanych przez nią i pełnioną funkcją oraz dodatkowymi zadaniami zlecanymi przez organ prowadzący.

(akta kontroli str. 565-567, 663, 674, 677)

2. W trakcie roku szkolnego 2018/2019 dwukrotnie nierzetelnie wprowadzono zmiany do zatwierdzonego arkusza organizacyjnego Szkoły w zakresie organizacji specyficznych form kształcenia uczniów objętych Próbą, i tak:

a) w przypadku jednego ucznia aneksem wystąpiono o przydzielenie dla niego dodatkowych czterech godzin zajęć z matematyki i języka polskiego, realizowanych indywidualnie w ramach ZŚK, podczas gdy zajęcia takie w związku z wydanym orzeczeniem powinny być organizowane w ramach kształcenia specjalnego. Dodatkowo do aneksu nie wprowadzono godzin przyznanych na indywidualnie realizowane zajęcia z języka angielskiego;

b) w przypadku jednego ucznia zmiany do arkusza organizacyjnego polegające na przydziale dodatkowych godzin wspomaganie i rewalidacji wprowadzono po około miesiącu od ich zorganizowania. Poza tym, pomimo uzyskania przez ww. ucznia orzeczenia o kształceniu specjalnym, aneksem do arkusza nie usunięto przypadających dla niego godzin ZŚK i nie zastąpiono ich godzinami zajęć organizowanych indywidualnie w ramach kształcenia specjalnego.

Zgodnie z § 12 ust. 10 pkt 1 rozporządzenia w sprawie ppp ZŚK nie organizuje się dla uczniów objętych kształceniem specjalnym.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła m.in., że były to pomyłki. Ponadto wskazała, że nie zmieniono godzin ZŚK na kształcenie specjalne z uwagi na złą interpretację wskazań orzeczenia.

Należy zauważyć, że w obu przypadkach wskazane omyłki skutkowały zawyżeniem liczby godzin pracy Szkoły w ramach zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, finansowanych ze środków przydzielonych przez organ prowadzący szkołę, wykazywanych w jej arkuszu organizacyjnym na podstawie § 17 ust. 2a pkt 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli⁴⁷.

(akta kontroli str. 134, 439-443, 508-514, 546-547, 551, 552, 677)

OCENA CZĄSTKOWA

Prowadzone w Szkole zajęcia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, oraz rewalidacji nie były właściwie dokumentowane. Nie dokonano również prawidłowej ewaluacji działań zaplanowanych do realizacji w IPET oraz nie dokonano oceny skuteczności pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla około połowy uczniów dobranych do próby (łącznie z oddziałami klasowymi). Dyrektor wspomagała natomiast nauczycieli w zakresie wdrażania zmian dotyczących

⁴⁷ Dz. U. poz. 649.

indywidualizacji kształcenia poprzez organizację szkoleń, a kwestie realizacji zajęć z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych uczyniła przedmiotem nadzoru pedagogicznego.

OBSZAR

3. Efekty zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

3.1. Rozwój i integracja ze środowiskiem szkolnym uczniów objętych indywidualizacją kształcenia, w tym w ramach nowych form wsparcia

Opis stanu faktycznego

3.1.1 Jak opisano w pkt 1.3.5. niniejszego wystąpienia w kontrolowanym okresie w Szkole spośród nowych form pomocy psychologicznej wprowadzono zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne. Zorganizowane były one w roku szkolnym 2018/2019 dla jednej grupy uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. W ramach ewaluacji tych zajęć uznano, że przyniosły one zakładane efekty, tj. ich uczestnicy zaczęli dostrzegać w sobie mocne strony, zwiększyli poczucie własnej wartości i samoakceptacji, potrafili dobrze pracować w zespole, porozumiewać oraz przestrzegać norm społecznych.

(akta kontroli str. 713-720)

3.1.2 Organizacja ZŚK dla dwóch uczniów dobranych do Próby nie przyniosła w badanym okresie wymiernych efektów w postaci ich powrotu do realizacji zajęć razem z klasą lub obniżenia liczby godzin indywidualnego wsparcia. Dyrektor wskazała, że w związku z procesem rozwojowym ww. uczniów wszelkie działania są długotrwałe, dlatego aby osiągnąć optymalny rozwój psychofizyczny uczniów nie można zamykać tego w krótkim przedziale czasu. Z ocen sporządzanych dla jednego z ww. uczniów na koniec okresu objętego kontrolą wynikało, że był on akceptowany przez zespół klasowy, niemniej postępująca choroba objawiała się kolejnymi symptomami, a zatem wymagał on dalszego wsparcia. Uczeń ten uzyskał w II półroczu 2018/2019 orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w ramach którego zalecono realizację niektórych zajęć poza zespołem klasowym. Efektem pracy z drugim uczniem było zwiększenie jego śmiałości do aktywnego uczestnictwa na zajęciach.

(akta kontroli str. 508-514, 520-525, 572-576, 675-676)

3.1.3 Do końca roku 2018/2019 efektów w postaci powrotu do zajęć realizowanych w klasie lub ograniczenia liczby zajęć indywidualnych z nauczycielem nie przyniosły również działania Szkoły wobec dobranych do Próby uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, w których podniesiono konieczność realizacji części zajęć poza oddziałem klasowym. W jednym przypadku narastające problemy emocjonalne ucznia realizującego jeszcze na początku roku szkolnego 2017/2018 wszystkie zajęcia edukacyjne z zespołem klasowym, doprowadziły do decyzji o objęciu go nauczaniem indywidualnym oraz wydaniem na koniec roku 2018/2019 negatywnej opinii w sprawie możliwości jego powrotu do szkoły. W drugim – jak podała Dyrektor - pozytywne efekty w sferze emocjonalnej ucznia ujawniły się dopiero w drugim roku indywidualizacji zajęć, co wynikało m.in. z zaledwie czteromiesięcznego okresu indywidualizacji oraz niskiego stopnia realizacji zajęć.

(akta kontroli str. 406-414, 676, 770-773)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

3.2. Edukacja uczniów objętych indywidualizacją kształcenia

Opis stanu faktycznego

3.2.1 Spośród trzech uczniów objętych Próbą, korzystających w okresie objętym kontrolą z wprowadzonych od września 2017 r. nowych form indywidualizacji kształcenia, tj. z ZŚK lub kształcenia specjalnego z realizacją części zajęć poza zespołem klasowym, dwóch osiągnęło pozytywne oceny w klasyfikacji rocznej i uzyskało promocję do wyższej klasy⁴⁸. Trzecia osoba mimo wprowadzenia od lutego 2019 r. zajęć indywidualnych nie została promowana. Jak poinformowała Dyrektor brak sukcesu wynikał m.in. z częstych niedyspozycji⁴⁹, sytuacji domowej, braków z poprzedniego okresu edukacyjnego. Wskazała również, że drugoroczność była uzgodniona z rodzicami, a uczeń w chwili obecnej radzi sobie dużo lepiej i zrobił znaczny postęp w sferze emocjonalnej i edukacyjnej.

(akta kontroli str. 568-570, 676, 806-817)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

3.3. Wpływ wprowadzonych zmian na pracę szkoły

Opis stanu faktycznego

3.3.1 W Szkole nie wystąpiła potrzeba przygotowania zespołów klasowych, rodziców i wychowawców na zmienioną sytuację, w której uczniowie dotychczas korzystający z nauczania indywidualnego, po zmianie przepisów oświatowych część lub całość zajęć realizowali z klasą. W roku szkolnym 2017/2018 dwóch uczniów niedobrych do Próby, w tym jeden na trzecim etapie edukacyjnym, objęci byli nauczaniem indywidualnym, po czym w roku 2018/2019 nie korzystali już ze specyficznej organizacji kształcenia⁵⁰. Jak wskazała Dyrektor, w obu tych przypadkach w trakcie nauczania indywidualnego uczniowie ci chodzili na zajęcia z klasą. Dyrektor i pracujący w Szkole pedagodzy wskazali, że nie spotkali się z problemami wynikającymi z niezaakceptowania przez zespoły klasowe uczniów niepełnosprawnych lub niedostosowanych społecznie.

(akta kontroli str. 94-95, 459-467, 620, 622, 796-797)

3.3.2 Plany zajęć opracowane dla dobranych do Próby trzech uczniów realizujących wybrane zajęcia indywidualnie z nauczycielem w ramach kształcenia specjalnego lub ZŚK przewidywały zajęcia w czasie lekcji zespołów klasowych, do których przynależeli uczniowie, bezpośrednio przed lub po. W wyniku takiego zaplanowania uczniowie nie mieli tzw. „okienek”. Tygodniowy rozkład lekcji ww. uczniów był równomierny.

(akta kontroli str. 808, 819, 1154, 1168, 1214, 1223)

Zajęcia rewalidacyjne dla pięciu z 10 uczniów dobranych do Próby, objętych kształceniem specjalnym, zaplanowane i zorganizowane zostały 12-krotnie w taki sposób, że ich realizacja w czasie 60 minut wymagała prowadzenia zajęć również na przerwie. W szczególności w czterech przypadkach organizacja ta pochłaniała 15 z łącznie 20 minut przerw okalających dane zajęcia rewalidacyjne, w dwóch przypadkach – 15 z 25 minut, a w trzech – 15 z 30 minut. Tym samym, w związku z niezapewnieniem zalecanych⁵¹ przez inspekcję sanitarną 10 minutowych przerw międzylekcyjnych poprzedzających i następujących po zajęciach rewalidacyjnych, tj. 20 minut łącznie, co wpływało negatywnie na higienę procesu nauczania.

⁴⁸ Oboje byli na pierwszym etapie edukacyjnym. Jediną wystawioną oceną była ocena z j. angielskiego. Porównując oceny z tego przedmiotu przed wprowadzeniem indywidualizacji kształcenia oraz po zaobserwowano pogorszenie ocen końcoworocznych z ww. przedmiotu. Podkreślenia przy tym wymaga, że był to przedmiot realizowany wspólnie z zespołem klasowym.

⁴⁹ Poziom realizacji zajęć realizowanych indywidualnie oscylował w granicach 45%.

⁵⁰ W przypadku jednego z nich pełne włączenie do zespołów klasowych poprzedzała realizacja w II półroczu 2017/2018 ZŚK.

⁵¹ <https://www.psse.gda.pl/pliki-do-pobrania/komunikaty/higiena-dzieci-i-modziezy/1146-higrozalek/file>, http://wsse.gorzow.pl/images/zdrowie/higieniczny_rozklad_zajec_lekcyjnych__1.pdf (dostęp 30 stycznia 2020 r.).

Dyrektor Szkoły podała, że przyczyną powyższego były względy logistyczne. Wskazała również, że zajęcia te nie zabierały całego czasu przerwy, a ponadto, że zaczynają się one rozmową, ćwiczeniami oddechowymi, a dopiero później odbywają się działania rewalidacyjne.

(akta kontroli str. 638, 798-860)

3.3.3 W roku szkolnym 2018/2019 w Szkole nie analizowano całościowo wpływu wdrożenia nowych przepisów o indywidualizacji kształcenia na jakość nauczania i funkcjonowanie uczniów, w szczególności pod kątem zmniejszenia liczby uczniów niepromowanych, liczby uczniów z problemami wychowawczymi lub zmiany liczby uczniów przystępujących do konkursów i olimpiad. Nie badano również w tym zakresie opinii nauczycieli i rodziców. Wskazania przy tym wymaga, że rok 2018/2019 był pierwszym rokiem szkolnym, w którym w Szkole korzystano na szerszą skalę z nowych, wprowadzonych od września 2017 r. form kształcenia i pomocy uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

(akta kontroli str. 459-467, 669)

Oceniając szanse i zagrożenia realizacji indywidualizacji kształcenia po wprowadzeniu od września 2017 r. nowych przepisów Dyrektor Szkoły i pracujący w niej pedagodzy negatywnie ocenili wymóg prowadzenia zajęć nauczania indywidualnego wyłącznie w domu (miejscu pobytu) ucznia. Wskazali na problemy z tym związane, m.in. brak pomocy dydaktycznych, które są dostępne w szkole lub konieczność zabierania ich ze sobą, problem z dojazdami, brak odpowiednich warunków do nauki, w tym lokalowych, zanik obowiązkowości szkolnej u uczniów. Podnieśli ponadto kwestię braku wzajemnych interakcji między nauczaniem w domu uczniem z dysfunkcjami oraz środowiskiem rówieśniczym, przez co uczeń nie nabywa kompetencji emocjonalno-społecznych i ucieka do świata internetowego, a środowisko nie udoskonala w sobie empatii.

Wśród innych problemów związanych z indywidualizacją kształcenia Dyrektor wymieniła kwestie finansowe warunkujące możliwość organizacji pomocy, w szczególności zajęć specjalistycznych zalecanych w orzeczeniach oraz wydawanie orzeczeń i opinii na krótki okres, co dezorganizuje pracę Szkoły z uwagi na konieczność wprowadzania zmian w planie lekcji.

(akta kontroli str. 94-95, 627,632)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze. Uczniowie korzystający z indywidualizacji nauczania osiągnęli w przeważającej części pozytywne efekty kształcenia i uzyskali promocję do kolejnych klas. Od roku 2018/2019 w Szkole na szerszą skalę zaczęto stosować ZŚK. W tym roku szkolnym rozpoczęto również pracę z uczniami w ramach zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne. Jak wynika z ewaluacji tych zajęć przyniosły one pożądane efekty.

III. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Zapewnienie realizacji nauczania indywidualnego zgodnie z wymogami prawa.
2. Zapewnienie realizacji zaleceń wynikających z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego.

3. Obejmowanie uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną w Szkole stosownie do zdiagnozowanych potrzeb.
4. Zapewnienie organizacji zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w grupach o liczebności nieprzekraczającej wymogów prawa.
5. Zapewnienie prawidłowego i terminowego opracowywania IPET.
6. Zapewnienie okresowej ewaluacji IPET dokonywanej przynajmniej dwa razy w roku oraz sporządzania ocen efektywności udzielanej w Szkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
7. Zapewnienie wydawania rodzicom kopii IPET oraz WOPFU.
8. Zapewnienie rzetelnego dokumentowania prowadzonych w Szkole zajęć.
9. Planowanie zajęć dodatkowych, w tym rewalidacyjnych w sposób zapewniający możliwość uczestniczenia w zajęciach zespołu klasowego.
10. Zapewnienie rzetelnego wprowadzania danych do SIO.
11. Powierzenie zajęć nauczania indywidualnego osobom posiadającym określone przepisami kwalifikacje.
12. Rzetelne wprowadzanie zmian do arkusza organizacyjnego Szkoły.

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 25 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, stycznia 2020 r.

Kontroler
Karolina Lahutta
gł. specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
p.o. Dyrektor
Tomasz Sobecki

.....
podpis

.....
podpis

